

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده مدیریت و حسابداری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت مالی

رابطه بین خالص دارایی‌های عملیاتی و محافظه کاری حسابداری

استاد راهنما
دکتر فرخ برزیده

استاد مشاور
دکتر قاسم بولو

نگارش
افسانه قاسمی

تابستان

۱۳۹۲

تقدیم به:

پدر و مادر عزیز و مهربانم

که در سختی ها و دشواری های زندگی، همواره یاری دلسوز و فداکار

پشتیبانی محکم و مطمئن برایم بوده اند

تشکر و قدردانی

سپاس معبود بی همتائی را که توفیق اتمام این پایان نامه را نصیب فرمود. بر خود واجب می دانم از اساتید عزیز و گرانقدرم جناب آقای دکتر برزیده و جناب آقای دکتر بولو که با راهنمایی های بی دریغشان در پیشبرد اهداف این پایان نامه مرا کمک کردند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین خالص دارایی‌های عملیاتی و محافظه کاری می‌پردازد. برای انجام این پژوهش داده‌های ۱۳۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰ گردآوری و از نظر آماری با بکارگیری مدل‌های رگرسیونی چند متغیره مبتنی بر داده‌های ترکیبی تجزیه و تحلیل شده است. در پژوهش حاضر برای تعریف عملیاتی و اندازه‌گیری محافظه کاری از مدل گیولی و هاین استفاده شده است. در این تحقیق خالص دارایی‌های عملیاتی تحت دو زیرمجموعه‌ی خالص دارایی‌های سرمایه در گردش و دارایی‌های عملیاتی غیر جاری در نظر گرفته شده‌اند. فرض بر این بود که بین خالص دارایی‌های سرمایه در گردش و محافظه کاری و همچنین دارایی‌های عملیاتی غیر جاری و محافظه کاری یک رابطه معنادار وجود دارد. یافته‌های تجربی پژوهش حاکی از آن بود که بین خالص دارایی‌های سرمایه در گردش و محافظه کاری و همچنین بین دارایی‌های عملیاتی غیر جاری و محافظه کاری یک معنادار و منفی وجود دارد. علاوه بر این، نتایج نشان می‌داد که بین اهرم، رشد و بازده دارایی‌ها با محافظه کاری یک رابطه معنادار و منفی وجود دارد.

کلیدواژه: خالص دارایی‌های عملیاتی، محافظه کاری، خالص دارایی‌های سرمایه در گردش و خالص دارایی‌های عملیاتی غیر جاری.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه.....	۱
۱-۱ بیان مسئله.....	۳
۱-۲ اهداف پژوهش.....	۴
۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۵
۱-۴ سؤالات پژوهش.....	۶
۱-۵ فرضیه‌ها.....	۶
۱-۶ روش‌شناسی پژوهش.....	۷
۱-۷ مدل پژوهش.....	۷
۱-۸ جامعه آماری، دوره زمانی، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه پژوهش.....	۸
۱-۹ روش‌های گردآوری داده‌ها.....	۸
۱-۱۰ روش تحلیل داده‌ها.....	۹
۱-۱۱ تعریف مفاهیم و واژگان ویژه پژوهش.....	۹
الف- متغیر وابسته:.....	۹
ب- متغیر مستقل:.....	۹
ج- متغیرهای کنترل:.....	۱۰
خلاصه فصل.....	۱۱

فصل دوم: ادبیات تحقیق

مقدمه.....	۱۲
بخش اول: مبانی نظری.....	۱۲
۲-۱ معرفی متغیرهای اصلی تحقیق.....	۱۲
۲-۱-۱ خالص دارایی‌های عملیاتی.....	۱۲

۱۴	۲-۱-۲ تأثیرات خالص دارایی‌های عملیاتی
۱۵	۲-۱-۳ شاخص‌های خالص دارایی‌های عملیاتی
۱۶	۲-۱-۳-۱ دارایی‌های عملیاتی شرکت
۱۷	۲-۱-۳-۲ بدهی‌های عملیاتی شرکت
۱۷	۲-۱-۴ خالص دارایی‌های سرمایه در گردش
۱۷	۲-۱-۵ خالص دارایی‌های عملیاتی غیر جاری
۱۸	۲-۲ محافظه‌کاری
۱۸	۲-۲-۱ پیشینه تاریخی محافظه‌کاری
۱۹	۲-۲-۲ تعاریف محافظه‌کاری در حسابداری
۲۱	۲-۲-۳ تفاسیر محافظه‌کاری
۲۲	الف - تفسیر قراردادی
۲۳	ب - تفسیر دعاوی قضایی
۲۳	ج - تفسیر مالیاتی
۲۴	د - تفسیر قانون‌گذاری
۲۴	۲-۲-۴ جایگاه محافظه‌کاری در مفاهیم نظری حسابداری
۲۵	۲-۲-۵ بیانیه مشترک IASB و FASB
۲۶	۲-۲-۶ محافظه‌کاری در استانداردهای ایران
۲۶	۲-۲-۷ انتقاد از محافظه‌کاری
۲۷	الف - تناقض
۲۷	ب - بی‌اعتمادی
۲۷	ج - پنهان‌کاری
۲۷	د - نفی اصول حسابداری

۲۸	ه- سو گیری.....
۲۸	و- امر ذهنی.....
۲۸	۸-۲-۲ دفاع از محافظه کاری.....
۲۹	۹-۲-۲ موضع هیات استانداردهای حسابداری مالی در رابطه با محافظه کاری.....
۳۰	۱۰-۲-۲ نقش اطلاعاتی محافظه کاری.....
۳۰	دیدگاه اول: محافظه کاری نقش اطلاعاتی دارد.....
۳۲	دیدگاه دوم: محافظه کاری کیفیت اطلاعات را کاهش می دهد.....
۳۳	۱۱-۲-۲ محافظه کاری و عقد قرارداد کارا.....
۳۵	۱۲-۲-۲ محافظه کاری و اصل تطابق.....
۳۵	۱۳-۲-۲ محافظه کاری شرطی و غیر شرطی.....
۳۶	۱۳-۲-۲ معیارهای محافظه کاری.....
۳۶	الف- معیار خالص دارایی ها.....
۳۶	ب- معیار سود و ارقام تعهدی.....
۳۸	ج- معیار ارتباط سود و بازده سهام.....
۳۹	۳-۲ اندازه شرکت، اهرم مالی، رشد، ارزش بازار به ارزش دفتری، نرخ بازده دارایی ها و محافظه کاری.....
۴۰	بخش دوم: پیشینه پژوهش ها.....
۴۰	الف) پژوهش های خارجی.....
۴۴	ب) پژوهش های داخلی.....
۴۸	خلاصه ی فصل.....
	فصل سوم: روش تحقیق
۴۹	مقدمه.....

۴۹	۳-۱ نوع پژوهش.....
۵۱	۳-۲ فرضیه‌های پژوهش.....
۵۱	۳-۳ مدل تحلیلی پژوهش.....
۵۲	۳-۵ متغیرهای مورد بررسی در مدل تحلیلی پژوهش.....
۵۳	۳-۵-۱ متغیر وابسته.....
۵۳	۳-۵-۲ متغیر مستقل.....
۵۴	۳-۵-۳ متغیرهای کنترلی.....
۵۴	۳-۴ قلمرو پژوهش.....
۵۴	۳-۴-۲ قلمرو زمانی.....
۵۵	۳-۵ جامعه آماری.....
۵۵	۳-۶ نمونه آماری و روش نمونه‌گیری.....
۵۵	۳-۷ نحوه جمع‌آوری داده‌ها.....
۵۵	۳-۸ روش‌شناسی پژوهش.....
۵۶	۳-۸-۱ داده‌های ترکیبی.....
۵۸	۳-۸-۲ آزمون معنی‌دار بودن اثرات فردی F لیمر.....
۵۹	۳-۸-۳ آزمون بروش - پاگان.....
۵۹	۳-۸-۴ مدل‌های تابلویی.....
۶۰	۳-۸-۴-۱ روش اثرات تصادفی.....
۶۰	۳-۸-۵ آزمون هاسمن.....
۶۱	۳-۸-۶ آزمون‌های ناهمسانی واریانس و خود همبستگی، آزمون هم خطی و آزمون نرمال بودن اجزای خطا.....
۶۳	۳-۷ مزیت استفاده از داده‌های ترکیبی نسبت به سری زمانی و مقطعی.....

خلاصه‌ی فصل..... ۶۴

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

مقدمه..... ۶۵

۴-۱ یافته‌های پژوهش..... ۶۵

۴-۱-۱ توضیح نمونه پژوهش..... ۶۵

۴-۱-۲ آمار توصیفی..... ۶۶

۴-۱-۳ آمار استنباطی..... ۶۷

۴-۱-۴-۱ آزمون استقلال خطاها..... ۶۸

۴-۱-۴-۲ آزمون هم خطی..... ۶۹

۴-۱-۴-۳ آزمون همسانی واریانس..... ۷۰

۴-۱-۴-۴ آزمون نرمال بودن اجزای خطا..... ۶۹

نمودار (۴-۱)، هیستوگرام نرمال بودن مانده‌ها در مدل پژوهش..... ۷۰

خلاصه..... ۷۴

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مقدمه..... ۷۵

۵-۱ خلاصه پژوهش..... ۷۵

۵-۲ مروری بر نتایج به دست آمده از تحقیق..... ۷۷

۵-۳ محدودیت‌ها..... ۷۸

۵-۴ پیشنهادها..... ۷۹

۵-۴-۱ پیشنهادهای مبتنی بر نتایج پژوهش (کاربردی)..... ۷۹

۵-۴-۲ پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی..... ۸۰

خلاصه فصل..... ۸۱

پیوست

F.....پیوست شماره ۱: فهرست شرکت های حاضر در نمونه پژوهش

H.....پیوست شماره ۲: نتایج حاصل از فرضیه پژوهش

فصل اول
کلیات تحقیق

مقدمه

در بازار سرمایه کشورهای مختلف افراد و نهادهای بسیاری هستند که به ارزشیابی شرکتها، از طریق شیوه های گوناگون می پردازند و این رویه به توسعه مؤسساتی که به ارزشیابی اوراق بهادار و شرکتها از روش های علمی مطرح، می پردازند می انجامد تا به دور از روش های آزمون و خطا بتوان سرمایه گذاری مطمئن را برای خانواده ها، بانکها، شرکت های بیمه و سایر نهادهای سرمایه گذار فراهم ساخت. چون صورت های مالی یکی از مهم ترین مبانی انتشار اطلاعات داخل شرکت می باشد، توسط سهامداران و سایر ذینفعان شرکت مورد استفاده قرار می گیرد. در طی سال های اخیر با توسعه بازارهای مالی به عنوان گزینه نخست تأمین مالی و سرمایه گذاری، روش های ارزیابی شرکت های سرمایه پذیر نیز مورد تحقیق بسیاری قرار گرفتند. در عین حال که تمرکز محققین بر روی استفاده از داده های حسابداری شرکت جهت تعیین ارزش شرکت می باشد، برخی از محققین در این موضوع دقیق تر شدند که به واقع بینی صورت های مالی منتشر شده و میزان آن اطمینان حاصل کنند. دلیل آن را می توان در این دانست که صورت های مالی توسط امور مالی و بر پایه اطلاعات ارائه شده توسط شرکت تهیه می شود و از این رو اعمال نظر مدیران در آن امکان پذیر است. علاوه بر این همواره تلاش محققین این است که به بهترین شیوه ارزشیابی شرکتها در بازارهای سرمایه مختلف دست یابند و روش های نوینی نیز ابداع شده که از آن جمله می توان به مدل تنزیل سود سهام، مدل سرمایه ای کردن سود، و یا بر مدل ارزشیابی سود مازاد، مدل های ارزش افزوده اقتصادی، ارزش افزوده بازار و مدل تنزیل سود نقدی اشاره کرد که تمامی این روش ها با این هدف ابداع شده اند که بتوانند به شناسایی شرکت های زیر ارزش بازار پرداخته و سرمایه گذاران را بدان سو ترغیب نمایند.

تحقیقی که پیش رو دارید به بررسی رابطه بین دو متغیر می پردازد که اولی در پیش بینی بازده آتی سهام شرکت کاربرد فراوانی دارد و دومی به میزان تلاش مدیران سازمان در تغییر شرایط شرکت در ذهن سرمایه گذاران و

ذینفعان و همچنین انجام اقداماتی در جهت مدیریت سود بکار می‌رود. نظر محقق این است که تدوین فرضیه ای در جهت بررسی وجود رابطه بین این دو متغیر می‌تواند پس از انجام تحلیل‌های آماری به نتایجی بیانجامد که روی پیش بینی آتی بازده شرکت و محافظه کاری حسابداری شرکت تأثیر داشته باشد، و ضمناً چون امکان دارد تغییراتی در ارقام صورت‌های مالی که بر عملکرد آتی شرکت موثر است (متغیر دارایی‌های خالص عملیاتی^۱ نشان دهنده آن می‌باشد) در رفتار مدیران در زمینه تهیه اطلاعات مالی شرکت تأثیر گذار باشد؛ از این رو می‌توان با انجام بررسی‌ها به وجود و یا عدم وجود چنین رابطه ای جهت قضاوت‌های آتی پی برد.

محافظه کاری یکی از ویژگی‌های مهم گزارشگری مالی شرکت‌ها است که در سال‌های اخیر به خاطر رسوایی‌های مالی در شرکت‌های بزرگی در آمریکا، توجه زیادی را به سوی خود جلب کرده است. در ارائه تعریفی از محافظه کاری حسابداری می‌توان به گفته اسمیت و اسکوسن (۱۹۸۷) رجوع کرد. از نظر آنان محافظه کاری عبارت است از انتخاب یک راهکار حسابداری تحت شرایط عدم اطمینان که در نهایت به ارائه کمتر دارایی‌ها و درآمدها بیانجامد و کمترین اثر مثبت را بر حقوق صاحبان سهام داشته باشد. در این تعریف مشخص می‌گردد که محافظه کاری بر تصمیمات ذینفعان تأثیر بسیار دارد و اطلاع از سیاست محافظه کاری مورد نظر مدیریت شرکت برای ذینفعان بسیار مهم می‌باشد. اعتبار دهندگان به شرکت از محافظه کاری زیاد در اطلاعات حسابداری استقبال کرده و از سوی دیگر سرمایه گذاران نهادی از آن به عنوان شاخصی تأثیر گذار بر بازدهی اعلامی آتی شرکت یاد می‌کنند و از عوامل تأثیر گذار بر آن به عنوان اهرمی در تعیین سطح مطلوب محافظه کاری استفاده می‌کنند.

در بررسی‌های انجام شده در ایران و خارج از کشور، محققان تلاش بسیاری نموده‌اند که علاوه بر تعیین شاخص محافظه کاری، عواملی را که در تعیین میزان آن موثرند را نیز مشخص کنند، بنابراین وجود رابطه بین محافظه کاری و خالص دارایی‌های عملیاتی، موضوع مورد بررسی در این تحقیق برگزیده شده است. سطح دارایی سرمایه ای خالص می‌تواند به عنوان یک اندازه از کیفیت درآمد استفاده شود، بنابراین، ممکن است از قدرت پیش بینی برای عملکرد شرکت بهره‌مند باشد به طوری که هیرشلفیر و همکارانش (۲۰۰۴) نیز استدلال کردند که دارایی‌های خالص عملیاتی بالا شاخصی از گرایش به افزایش در سوددهی جاری بوده و بعید است دلیلی برای

^۱ . Net Operating Assets (NOA)

سرمایه گذاران بلند مدت داشته باشد و از این رو می‌تواند بر روی تصمیمات بسیاری از مدیران شرکت در زمینه گزارشگری مالی تأثیر گذار باشد.

۱-۱ بیان مسئله

محافظه کاری یکی از ویژگی‌های مهم گزارشگری مالی در شرکت‌ها است که طی سال‌های اخیر به خاطر رسوایی‌های مالی در شرکت‌هایی مانند انرون در آمریکا، توجه بسیاری از محققین رشته مالی را به سوی خود جلب کرده است. در ارائه تعریفی از محافظه‌کاری حسابداری می‌توان به گفته اسمیت و اسکوسن (۱۹۸۷) رجوع کرد. از نظر آن‌ها محافظه کاری عبارت است از انتخاب یک راهکار حسابداری تحت شرایط عدم اطمینان که در نهایت به ارائه کمتر دارایی‌ها و درآمدها بیانجامد و کمترین اثر مثبت را بر حقوق صاحبان سهام داشته باشد. اعتبار دهندگان به شرکت از محافظه کاری زیاد در اطلاعات حسابداری استقبال کرده و از سوی دیگر سرمایه گذاران نهادی از آن به عنوان شاخصی تأثیر گذار بر بازدهی اعلامی آتی شرکت یاد می‌کنند و از عوامل تأثیر گذار بر آن به عنوان اهرمی در تعیین سطح مطلوب محافظه کاری استفاده می‌کنند. باید توجه داشت که محافظه کاری در بیان افراطی می‌تواند همان مثال سنتی باسو در سال ۱۹۹۷ باشد که بیان می‌کند: «هیچ سودی را پیش بینی نکن، اما همه زیان‌ها را پیش بینی کن».

توسعه بازارهای مالی در کشورهای مختلف جهان منجر به آن شده که نیاز به افشاگری در شرکت‌ها افزایش یابد و تأمین مالی شرکت‌ها تنوع و پیچیدگی بیشتری یابد و از این رو ذینفعان بسیاری که گروه‌های مختلفی از سرمایه گذاران را تشکیل می‌دهند برای پیش بینی جریان وجوه نقد آتی نیاز به اطلاعات مالی شرکت‌ها خواهند داشت. از جمله این ذینفعان علاوه بر خانواده‌ها، شرکت‌های مشاور سرمایه گذاری، صندوق‌های سرمایه گذاری، شرکت‌های بیمه و صندوق‌های بازنشستگی می‌باشند. تضاد منافع بین مدیران شرکت و ذینفعان آن همواره باعث شده نهادهای ناظر بر بازار سرمایه دست به تدوین قوانینی جهت کاهش اثرات ناشی از این تضاد زده و همزمان محققین نیز تحقیقاتی انجام داده‌اند که نشان می‌دهد چگونه افشاگری حسابداری در شرکت‌ها را می‌توان بیشتر کرده و کارایی بازار را افزایش داد.

از سویی دیگر، در بین عواملی که بر میزان محافظه کاری حسابداری تأثیر دارد شاخص‌های مختلف مطرح در بین اعتبار دهندگان و ذینفعان، بازده و ریسک آتی می‌باشد. تحقیقات پیشین انجام شده نشان دادند که دارایی‌های

خالص عملیاتی نقش مهمی را در تبیین بازدهی و ریسک آتی شرکت دارند. در تحقیقی که ژانگ و همکارانش در سال ۲۰۰۴ انجام دادند نشان دادند که سطح خالص دارایی‌های سرمایه‌ای، یک پیش‌بینی منفی قوی از عملکرد شرکت را ارائه می‌دهد. انتخاب سطح خالص دارایی‌های سرمایه‌ای، که فاقد موجودی کالا و حساب‌های دریافتی جاری می‌باشد تردیدها را در رابطه با حفظ درآمد عملکرد جاری بالا می‌برد. از سوی دیگر، سطح دارایی سرمایه‌ای خالص می‌تواند به عنوان یک اندازه از کیفیت درآمد استفاده شود، بنابراین، ممکن است از قدرت پیش‌بینی برای عملکرد شرکت بهره‌مند باشد.

با توجه به موارد مذکور مسئله مورد بررسی در این تحقیق تعیین شیوه‌های مختلف پیش‌بینی شرایط آتی شرکت بر روی تصمیمات مربوط به سیاست محافظه‌کاری که توسط مدیریت شرکت اتخاذ می‌شوند، می‌باشد که در این بین شاخص دارایی‌های خالص عملیاتی با توجه به قدرت پیش‌بینی خود نقش محوری را خواهد داشت. از این رو در این تحقیق کشف رابطه مذکور و میزان آن به عنوان مسئله اصلی تحقیق مطرح می‌گردد و با تعریف شاخص‌های مختلف از خالص دارایی‌های عملیاتی تلاش می‌گردد که راهکارهای تغییر هر یک از عوامل فوق در بین شرکت‌های حاضر در بورس اوراق بهادار ایران مشخص گردد.

۲-۱ اهداف پژوهش

یکی از تعاریف دقیق و تشریحی از محافظه‌کاری عبارت است از، انتخاب معیاری از بین انتخاب‌های حسابداری که منجر به حداقل سود انباشته گزارش شده توسط شرکت، از طریق شناسایی کندتر درآمدها شود که این تعریف توسط واتس (۲۰۰۳) ارائه شده است. با انجام این تحقیق انتظار می‌رود که عوامل مرتبط با خالص دارایی‌های عملیاتی که با میزان محافظه‌کاری حسابداری رابطه معنادار دارند مشخص گردند. با توجه به قدرت پیش‌بینی خالص دارایی‌های عملیاتی^۱ از بازدهی آتی سهام (که در تحقیقات پیشین در بازار بورس اوراق بهادار ایران نیز مورد بررسی قرار گرفتند) انتظار می‌رود شاخص‌های دارایی‌های خالص عملیاتی بر روی محافظه‌کاری حسابداری اثر گذاشته و سطح افشاگری سازمان مورد قبول با سطح دارایی‌های خالص عملیاتی را نیز روشن سازد. این تحقیق دیدگاه مدیران شرکت‌های ایرانی را در رابطه با اتخاذ نوع سیاست محافظه‌کاری پس از پیش‌بینی

^۱ . Net Operating Assets (NOA)

وضعیت رونق یا رکود فعالیت‌های آتی شرکت را مشخص خواهد کرد. همچنین برای دقیق‌تر شدن نتایج تحقیق به تفکیک دارایی‌های خالص عملیاتی پرداخته و تأثیر هر یک از عوامل دارایی‌های خالص عملیاتی بر محافظه کاری حسابداری مشخص می‌شوند.

۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش

در تحقیقی که ژانگ و همکارانش در سال ۲۰۰۴ انجام دادند نشان دادند که سطح خالص دارایی‌های سرمایه‌ای، یک پیش‌بینی منفی قوی از عملکرد شرکت را ارائه می‌دهد. در صورتی که چنین روندی در عملکرد شرکت به وقوع بپیوندد انتظار می‌رود شرکت‌ها جهت نمایش عملکرد خود رفتار ویژه‌ای را انتخاب کنند. با توجه به اینکه از یک سو در تحقیقات پیشین نشان داده شده است که دارایی‌های خالص عملیاتی پیش‌بینی قوی از عملکرد آتی شرکت بدست می‌دهد برای نمونه هیرشلفیر و همکارانش (۲۰۰۴) استدلال کردند که دارایی‌های خالص عملیاتی بالا شاخصی از گرایش به افزایش در سوددهی جاری بوده و بعید است دلیلی برای سرمایه‌گذاران بلند مدت داشته باشد. از سوی دیگر بر اساس نظریه عدم تقارن اطلاعات، مدیران شرکت از میزان اطلاعات بیشتری نسبت به سهامداران در رابطه با شرکت بهره‌مند بوده و بر اساس این دانسته‌ها میزان محافظه کاری مشخصی را بکار می‌گیرند، لذا انتظار می‌رود دارایی‌های خالص عملیاتی شکاف اطلاعاتی موجود بین مدیران و سهامداران را از بین برده و بتوان بر اساس آن به پیش‌بینی محافظه کاری پرداخت. اهمیت مسئله مورد بررسی از اینجا ریشه می‌گیرد که آگاهی از اطلاعات در دسترس مدیران شرکت برای بسیاری از سهامداران ممکن نبوده و وجود این عدم تقارن اطلاعاتی اتکای ذینفعان به صورت‌های مالی ارائه شده را نیز بیشتر می‌کند. از این رو اطلاع از میزان محافظه کاری انتخاب شده توسط مدیران می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی را از بین برده و دورنمای فعالیت شرکت را مشخص سازد و همچنین روند فعالیت شرکت بتواند میزان اتکا به سودها و هزینه‌های ارائه شده در صورت‌های مالی را مشخص گرداند.

سطح خالص دارایی سرمایه‌ای می‌تواند به عنوان معیاری از کیفیت درآمد استفاده شود، و بنابراین می‌تواند عاملی تعیین‌کننده در میزان سیاست افشاگری در حسابداری باشد. در زمینه تأثیر دارایی‌های خالص عملیاتی بر عوامل مرتبط با مدیریت شرکت، هنوز نیز بحث‌های زیادی در رابطه با منطق این رابطه وجود دارد. چندین نوع تعبیر در رابطه با این منطق می‌تواند ارائه شود. یک تفسیر مبتنی بر حسابداری، مدیریت درآمدی بر اساس فرصت طلبی را

دنبال می‌کند که در آن دارایی‌های خالص عملیاتی بالا می‌تواند به عنوان مدیریت درآمد افزایشی تفسیر شود. همچنین دارایی‌های خالص عملیاتی بالا ممکن است که سطوح بالا از حساب‌های دریافتی را نشان دهد و تغییراتی در اعتبار دهی به مشتریان را به همراه داشته باشد اما حساسیت مسئله در زمینه نهادهای تأمین کننده مالی شرکت‌ها می‌باشد که بیشترین میزان استفاده از اطلاعات منتشره حسابداری شرکت‌ها را دارند. در این پژوهش ضرورت تعیین این منطق احساس می‌شود و از این روی پس از اثبات تأثیر گذاری دارایی‌های خالص عملیاتی بر روی محافظه کاری در حسابداری، تلاش می‌شود که دلیل وجود این رابطه آشکار گردد.

۴-۱ سوالات پژوهش

با توجه به مسئله پژوهش، پژوهش حاضر مشتمل بر یک پرسش اصلی به شرح زیر است:
پرسش اصلی: آیا بین خالص دارایی‌های عملیاتی و محافظه کاری حسابداری در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد؟

به منظور یافتن پاسخ پرسش اصلی فوق، در پژوهش جاری نیازمند پاسخگویی به پرسش فرعی زیر هستیم:

پرسش فرعی اول: آیا بین خالص دارایی‌های سرمایه در گردش^۱ و سطح محافظه کاری حسابداری شرکت، رابطه معنی دار وجود دارد؟

پرسش فرعی دوم: آیا بین خالص دارایی‌های عملیاتی غیر جاری^۲ و سطح محافظه کاری حسابداری شرکت، رابطه معنی دار وجود دارد؟

۵-۱ فرضیه‌ها

با توجه به پرسش‌های پژوهش، فرضیه‌هایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

فرضیه اصلی: بین خالص دارایی‌های عملیاتی و شاخص محافظه کاری یک رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه فرعی اول: بین خالص دارایی‌های سرمایه در گردش و شاخص محافظه کاری یک رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم: بین خالص دارایی‌های عملیاتی غیر جاری و شاخص محافظه کاری یک رابطه معنی دار وجود دارد.

^۱ . Net Working Capital Assets (NWCA)

^۲ . Net Non Current Operating Assets (NNCOA)

۶-۱ روش‌شناسی پژوهش

روش‌های مختلفی برای پژوهش وجود دارد که هر یک متناسب با موضوع مورد بررسی و ماهیت زمینه تحقیق در پژوهش‌های علوم انسانی ارزشمند است. استفاده از هر یک از روش‌های تحقیق به ماهیت و زمینه تحقیق، فعالیت‌های لازم برای نتیجه‌گیری و میزان احساس مسئولیت محقق در مقابل نتایج و اهداف تحقیق بستگی دارد. این پژوهش به دنبال بررسی میزان همبستگی بین متغیرهای عملیاتی در یک دسته شرکت‌های نمونه است که نوع داده‌های آن‌ها تاریخی (پس‌رویدادی) می‌باشد و با توجه به اینکه محقق قصد دست‌کاری در متغیرها به جهت سنجش آثار آن روی متغیر دیگر ندارد (تحقیقات آزمایش و شبه‌آزمایش)، در نتیجه نوع روش تحقیق ما توصیفی-همبستگی می‌باشد. به عبارت دیگر، در این تحقیق به بررسی وجود رابطه و همبستگی بین متغیرها از طریق رگرسیون می‌پردازیم. بنابراین، تحقیق حاضر از جمله تحقیقات علی نیز تلقی می‌شود. به دلیل مشاهده و تعمیم نتایج آن‌ها، از نظر استدلال این تحقیق استقرایی است. از نظر تئوریک این تحقیق جزء تحقیقات اثباتی حسابداری قرار می‌گیرد.

۷-۱ مدل پژوهش

پژوهش حاضر مشتمل بر یک فرضیه اصلی است. این فرضیه اصلی خود مشتمل بر دو فرضیه فرعی است که هر یک از فرضیه‌های فرعی بخشی از هدفی را تأمین می‌کنند که فرضیه اصلی در صدد آزمون آن است. به منظور آزمون فرضیه‌های فرعی اول و دوم رابطه‌ی زیر بر اساس پژوهش‌های آستامی و توور^۱ (۲۰۰۶) و جورجیا و همکاران^۲ (۲۰۱۱) برآورد گردیده است که در آن خالص‌داری‌های سرمایه در گردش و خالص‌داری‌های عملیاتی غیر جاری متغیرهای مستقل و شاخص محافظه‌کاری متغیر وابسته بوده و متغیرهای اندازه، اهرم مالی، رشد، ارزش بازار به ارزش دفتری و نرخ بازده‌داری‌ها به عنوان متغیرهای کنترلی هستند.

$$CONSER_{it} = \alpha + \beta_1 NWCA_{it} + \beta_2 NNCOA_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 GROWTH_{it} + \beta_6 MBV_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \varepsilon$$

معادله (۱-۱)

که در آن:

^۱ . Astami & Tower

^۲ . Georgios

$CONSER_{it}$ عبارت است از شاخص محافظه کاری شرکت i در سال t ؛
 $NNCOA_{it}$ عبارت است از خالص دارایی‌های عملیاتی غیر جاری (که بر کل دارایی‌ها تقسیم شده است) شرکت i در سال t ؛
 $NWCA_{it}$ عبارت است از خالص دارایی‌های سرمایه در گردش (که بر کل دارایی‌ها تقسیم شده است) شرکت i در سال t ؛
 $SIZE_{it}$ عبارت است از اندازه شرکت i در سال t ؛
 LEV_{it} عبارت است از اهرم مالی شرکت i در سال t ؛
 $GROWTH_{it}$ عبارت است از رشد شرکت i در سال t ؛
 MBV_{it} عبارت است از ارزش بازار به ارزش دفتری شرکت i در سال t ؛
 ROA_{it} عبارت است از نرخ بازده دارایی‌های شرکت i در سال t .

۸-۱ جامعه آماری، دوره زمانی، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه پژوهش

جامعه آماری (N): جامعه آماری پژوهش جاری کلیه شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

قلمرو مکانی: مکان انجام این پژوهش بورس و اوراق بهادار تهران است.

قلمرو زمانی: قلمرو زمانی تحقیق سال‌های بین ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰ را در بر می‌گیرد.

نمونه آماری (n): نمونه آماری این پژوهش برای آزمون فرضیه‌های تحقیق، مشتمل بر شرکت‌هایی است که از ویژگی‌های زیر هم زمان برخوردار بوده‌اند:

- ۱- شرکت‌های مورد نظر جزو بانک‌ها، واسطه‌گری مالی، لیزینگ و شرکت‌های بیمه نباشند.
- ۲- پایان سال مالی شرکت، منطبق بر ۲۹ اسفند ماه باشد.
- ۳- شرکت‌های مورد نظر از ابتدا تا انتهای پژوهش در عضویت بورس اوراق بهادار باشند.
- ۴- تمامی داده‌های مورد نیاز آن‌ها در طی سال‌های ۱۳۸۶ الی ۱۳۹۰ در دسترس باشد.

۹-۱ روش‌های گردآوری داده‌ها

برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به پژوهش به محل نگهداری صورت‌های مالی در سازمان بورس اوراق بهادار مراجعه شده و اطلاعات مورد نیاز با بررسی صورت‌های مالی ارائه شده و در برخی موارد با استفاده از لوح فشرده